

Česká literatura 2. poloviny 20. století

- 1945 – 1948 – vycházejí texty reagující na konec 2. světové války (zpočátku básně – „nejrychlejší“, později próza)
- snaha plynule navázat na to, co bylo před válkou
- 25. února 1948 – k moci se dostávají komunisté; 1. emigrační vlna; první z kodifikovaných zákonů – zákon o táborech nucené práce (kdokoli mohl být bez jakéhokoli soudu poslán na nucené práce)
- akční výbory – vyhozeny stovky univerzitních profesorů, vyloučeny tisíce studentů – některé školy musely být pro nedostatek učitelů či studentů zavřeny; (Masarykova univerzita komunisty přejmenována – Univerzita Jana Evangelisty Purkyně)
- Syndikát českých spisovatelů – vyloučení autoři legionářské, katolické, surrealistické, skautské literatury; nakonec (1949) Syndikát nahrazen Svazem českých spisovatelů
- 1. pol. 50. let – vykonstruované politické procesy (nejčastěji obviňování z vlastizrady – nejvyšší tresty) – básník Václav Renč (25 let), autor katolické literatury Jan Zahradníček, řada lidí ubita při výsleších, zemřeli v žalářích
- Závaš Kalandra – popraven ve vykonstruovaném procesu
- od 1952 přestaly vycházet Lidové noviny, zákaz časopisů, týdeníků; (Dnešek, Obzory, Archa)
- řada knih pálena nebo lisována ve sběrnách; svozy
- buď přistoupení na podmínky komunistů (potom publikováno), emigrace do zahraničí, vnitřní emigrace; podřadné dělnické práce (nikdo nemohl být nezaměstnaný)
- páchání sebevražd – Biebl, Frejka, Honzl
- Ladislav Štoll – marxistický publicista a kritik, ideologický pracovník komunistické strany; *30 let bojů za socialistickou poezii* – vyšla 1950; jednu dobu ministrem školství; určoval charakter české literatury
- Václav Kopecký – jednu dobu ministrem kultury, ministrem informací; odpůrce Karla Čapka; zastánce trestu smrti při pol. procesech
- Zdeněk Nejedlý – velmi inteligentní a vzdělaný (na rozdíl od Štolla a Kopeckého), historik, hudební vědec, pravověrný stalinista; ministr školství, prezident československé akademie věd, řada odborných studií; odpůrce K. H. Máchy, Leoše Janáčka, Antonína Dvořáka; velmi propagoval Aloise Jiráska (cenzuroval jej); pro své projevy si vybíral pasáže z Jiráska, které vydával za své
- 60. léta – uvolňování; zlatý věk české kinematografie (Ucho, Spalovač mrtvol); rehabilitace politické už 1960 amnestie – řada autorů propuštěna
- 1967 – 1968 další amnestie (krajské soudy přezkoumávaly procesy z 50. let) – řada rozsudků zrušena v plném rozsahu – ruralisté (Knap, Křelina), Zahradníček (z kriminálu podlomené zdraví – po propuštění zemřel)

- literární uvolnění – stále zakázáno – *Proč nejsem komunistou, Rozhovory s T.G.M.*, jiná Čapkova díla však vycházet mohla; některá díla Halase vycházela, jiná stále zakázaná; (Jakub) Deml, (Jaroslav) Durych, (Jan) Weiner, Ladislav Klíma
- 1967 – sjezd Československého svazu spisovatelů – projevy o několikaletém útlaku, cenzuře – Václav Havel, Milan Kundera, Ludvík Vaculík – ostrá potyčka mezi komunistickými a nekomunistickými spisovateli
- pražské jaro; červen 1968 – Ludvík Vaculík: 2000 slov (vyzývá ke vzkříšení demokracie, která u nás upadá) – provolání všem občanům země (podepsán umělci, vědci, zemědělci,...)
- po vpádu vojsk Varšavské smlouvy normalizace
- *Poučení z krizového vývoje ve straně a společnosti po 13. sjezdu KSČ*
- Charta 77 – mluvčími: Václav Havel, Jan Patočka, Jiří Hájek – požadavek dodržování zákonů (v ústavě: „demokratický stát“); signatáři pronásledování, perzekuování
- vydán Index – obsahující zakázané autory (vyřazeno okolo milionu knih, 130 filmů – do trezoru)
- emigrace – Škvorecký, Lustig (kolem 150 000 Čechů a Slováků)
- řada lidí zůstala; vnitřní emigrace
- samizdat (z ruštiny: „sám si vydat“) – vydávání zakázané literatury; na psacím stroji pomocí kopíráků max 10 kopií, dobrovolníci je přepisovali; tajné kolování „výtisků“
- např. Josef Škvorecký a jeho manželka Zdena Salivarová: exilové nakladatelství (díla pašována lidmi, kteří měli povolen výjezd, řada zásilek však odhalena)
- 3 proudy: oficiální, samizdatový (+ underground: Jirous, Bondy – měli své edice), exilový
- 1972 – předsedou Svazu československých spisovatelů Jan Kozák (vystřídal Kainara) – ostře potlačuje neoficiální literaturu

Exilová nakladatelství

- zajímavost: některé Hrabalovy knihy mohly vycházet oficiálně (nekolaboroval – bylo mu jedno, jak jeho díla komunisté upraví), neupravené verze vycházely v exilu i samizdatu
- západní Evropa (Francie, Západní Německo, Velká Británie), Kanada (Toronto – manželé Škvorečtí), USA
- 1971 – *'68 Publishers* v Torontu (Josef Škvorecký, Zdena Salivarová); počtem výtisků a kvalitou nejvýznamnější nakladatelství; vycházeli zde: Václav Černý – profesor kritizující komunismus, Jaroslav Seifert; memoárová (vzpomínková) literatura: např. tenistka Martina Navrátilová; *Slovník českých spisovatelů* – týká se autorů stížených perzekucí a zákazem publikování; vydávali také vlastní knihy – např. *Tankový prapor*; Milan Kundera, Jiří Gruša, Bohumil Hrabal, Pavel Tigrid

- nejednalo se o výtěžnou činnost, fungovalo díky mecenášům
- 1971 – *Index* v Kolíně nad Rýnem – podle seznamu zakázaných děl; politická literatura a politologie; Zdeněk Mlynář – *Mráz přichází k Kremlu*
- 1973 – *Konfrontace* v Curych – próza (převážně humoristická); Solženicyn, Kafka; z českých autorů např. Rudolf Medek
- 1977 – *Poezie mimo domov* (PmD) v Mnichově, velmi pečlivá grafická úprava, ilustrace; Karel Kryl, Ivan Diviš; mimo poezii: Havel, Foglar;
- 1980 – *Arkýř v Mnichově* v Mnichově, převážně eseje, důraz na úpravu a pečlivý výběr toho, co vyjde
- *Rozmluvy* – Alexandr Tomský; vydáváno: Ivan Klíma, Václav Havel, Václav Bělohradský, Jakub Deml, Bohuslav Reynek; později přesídlilo do Prahy

Samizdat

- zpočátku velmi nedokonalé (psací stroje, kopíraky), později zdokonalení – cyklostyly
- bytové divadlo – pořizovány nahrávky na kazety (velmi nekvalitní)
- 1972 – edice *Petlice* – zakladatelem Ludvík Vaculík; autoři: Eva Kantůrková, Ivan Klíma, Jaroslav Seifert, Zikmund a Hanzelka (cestopisy), Zdeněk Rotrekl (brněnský básník; trest smrti snížen na doživotí, později rehabilitace)
- v polovině 70. let *Edice Expedice* – Olga a Václav Havlovi, politologie, esejistika, filosofie
- edice *Kvart* 1975 – 80 – pouze pět let; vedl ji básník Jan Vladislav – poprvé zde vyšla Seifertova sbírka *Deštník z Piccadilly*
- edice *Kde domov můj* – velmi pečlivě vedená, velmi pečlivý výběr titulů – např. Ivan Blatný
- edice *Česká expedice* – především poezie, také literatura historická, literárněvědná
- edice *Pražská imaginace* – zaměření takřka výhradně na díla Bohumila Hrabala (kompletní)

Časopisy

- obvykle na něco zaměřené, nevycházely pravidelně, nejednalo se o výtěžnou činnost
- *Vokno* – kolem roku 1979 – undergroundový časopis, otevřené však všem autorům stojícím proti režimu; Saša Vondra, Magor Jirous
- *Revolver revue* – od roku 1985; Jáchym Topol, Saša Vondra
- *Svědectví* – 1956 – Pavel Tigrid (žid, emigrace již v první vlně); čtvrtletník; texty týkající se situace v ČSSR, ale také literární články; publikace v tomto časopise považována za prestiž

- *Listy* – 1970 v Římě – Jiří Pejka (jednu dobu ředitel Československé televize, jednu dobu politik); texty zaměřené výhradně na politiku – kompletní znění Chary 77, dokument výboru pro ochranu nespravedlivě stíhaných, výborné fejetony Ludvíka Vaculíka reagující na politickou situaci
- *Rozmluvy* – počátkem 80. let v Londýně – Alexandr Tomský

Česká poezie po roce 1945

- autoři, kteří vydali sbírky v letech 45 – 48:

Skupina 42

- už v době druhé světové války, končí v roce 1948
- hlavním tématem periferie velkoměsta; novocivilismus (průbojnější než meditační literatura)
- **Jindřich Chalupecký**
- skupina měla vlastního historika, který zaznamenával její dějiny
- kromě literátů také např. výtvarníci, fotografové
- **Ivan Blatný, Josef Kainar, Jiří Kolář**

Ra

- rovněž vznikla ještě za dob okupace, kromě literátů také výtvarníci
- surrealismus; líbilo se jim „nadreálně“, odmítali však psychický automatismus a psaní pod vlivem drog
- zdůrazňovali promyšlenou formu díla, tvárné úsilí
- **Ludvík Kundera** (bratranec Milana Kundery) – básník, malíř (surrealistické obrazy), publikace v časopisech, překladatel (např. Bertold Brecht)

Skupina Ohnice

- pouze literární skupina
- „Bednářova skupina“ – vůdčí osobností **Kamil Bednář**
- název je poctou Jiřímu Ortenovi a jeho sbírce Ohnice

Generace Května

- autoři sdružující se okolo časopisu *Květen*
- nechtěla se ztotožňovat s poúnorovou rétorikou
- odmítali budovatelský socialismus, ideologičnost, patos a častušky
- proti tomuto stavěli poesii všedního dne (každodenní všednost, jako Prévert), prostý denní život – to je ten skutečný život
- uvolněná forma i verš
- proti slavnosti všednost, proti abstrakci konkrétnost
- zájem o přítomnost
- **Miroslav Holub** – imunolog odreačovávající se v poesii, nerozlišuje věci malé a velké, vše má své nezaměnitelné místo, čtvrcení neviňátek – utloukáme budoucnost, každý chlapec je potenciální mesiáš; do básní promítá svojí práci
- **Karel Šiktanc, Jiří Šotola, Ivan Klíma, Ladislav Fuchs** (*Spalovač mrtvol*), **Milan Kundera** (částečně)
- po zákazu časopisu *Květen* vzniká v Brně časopis *Host do domu* (dnes *Host*)
- svého času velmi kvalitní měsíčník až čtrnáctideník **Skácel, Trefulka, Kundera, Uhde**
- poesie všedního dne dává do kontrastu víru a racionálno

Oficiální básníci

- buď politicky neangažovaní nebo schematičtí budovatelé
- frésismus (dělníci do literatury, budovatelské a schématické básně, obvykle velmi primitivní a pokleslé úrovně)
- v 60. letech skupina mladých, začínajících básníků, kteří měli opět jakýsi prostor pro tvůrčí individualitu
- **Václav Hrabě** (zemřel ve 25ti letech), **Josef Kainar** (tvořil už dříve), **Miroslav Florián**; (svým způsobem i Seifert ve svém poválečném období)

Jiří Kolář

- čelní představitel Skupiny 42
- vynikající básník, výtvarník a překladatel (Whitman, Tennessee)
- pouze vyučený, v 50. letech se musel umlčet, ale jeho koláže vzbuzovaly ohlas po celém světě
- nezbývalo mu nic jiného, než emigrovat do Paříže

- hojně experimentoval, zachycoval rozhovory z ulice atd.
- obrovský důraz na všednost a odpudivé stránky života ve své syrové faktičnosti
- koláže vytvářel i v literatuře
- *Vršovický Ezop* – sbírka z 60. let; básně *Očitý svědek*, *Prometheova játra* – dobový marasmus a totální realismus (syrový realismus bez sebemenších růžových brýlí)

Miroslav Holub

- Generace Května
- vyhýbá se rytmu, úsporný básnický projev, vnáší do poesie svět vědy
- sám říkal, že chce aby se proloula věda a poesie
- nepíše pouze poesii, ale též eseje a reportáže
- *K principu rolničky* – na různá témata na přesný počet slov
- *Denní služba* - poesie všedního dne
- *Achilles a želva*, *Slabikář*

Josef Kainar

- z Přerova, z rodiny železničáře
- studium na Filosofické fakultě UK nedokončil
- vystřídal mnoho povolání (pila, nádraží, jako busker s kytarou a houslemi, dramaturg a redaktor Rovnosti)
- po smrti Františka Halase ztrácí kontakt se Skupinou 42
- všestranně nadaný: fotograf, výtvarník, ilustrátor, dramatik, překladatel, hudebník
- vášnivý rybář, předseda Svazu československých spisovatelů
- psal a ilustroval vtipy
- v 50. letech píše hodně epickou, intelektuální a satirickou poesii
- do svého díla promítá své kořeny
- *Nové mýty* – vrchol Kainarovy existenciálnosti (*Stříhali do hola malého chlapečka*)
- druhém tvůrčím období (50 – 56): zjednodušuje, píše verše pro děti, využívá dadaistické komiky
- třetí období (2. pol. 60. let): *Člověka hořce mám rád*, *Lazar a píseň* (Lazar – rozsévač pocitu odcizení, myšlenkový i jazykový experiment), *Moje blues* (sebeironie, vyzdvihuje lásku), nejlepší jeho písňové texty byly shrnuty do sbírky *Miss Otis lituje*

Oldřich Mikulášek

- významný brněnský básník, narozen v Přerově v rodině železničáře
- blízký přítel Jana Skácela
- redaktor rozhlasu, přispíval v časopise *Host do domu*
- sbírka *Pulzy* – 1947, ovlivněná poetikou skupiny 42 – městské motivy; pohyb, dynamika, motiv srdce, krve
- sbírka *Ortely a milosti* – 1958 – oslava Moravy (krajina, mýty), žen, vína; v názvu – kontrast; co v životě získáme bez boje či úsilí, je naprosto bezcenné
- sbírka *Svlékání hadů* – 1963 – různé formy i témata
- sbírka *Šokovaná růže* – 1968 – silně reflektuje okupaci vojky Varšavské smlouvy
- sbírka *Agogh* – 1979 – vyšla v exilu, oficiálně až po autorově smrti 1989; stylizace do starozákonního panovníka, jehož říše propadá zkáze (nejen ČSSR ale i směřování lidské civilizace jako takové)

Oldřich Mikulášek – otázky

- Názor, že život je stálý boj – nikoli však tragický úděl člověka, ale něco, co dělá život životem: „A roste třeba na střeších, / však roste! / A nebojí se, nemá strach / žít krupobitím pocuchaná / či mrazem umíratí vstoje“
- Prostupování oblasti subjektivní a společenské: „do ní sřatá hlava / švarného husara“ nebo ulice (symbol); subjektivní: to jak si povídá s trávou
- Láska k chvílím koncentrovaného života: „Neviděl jsem tě plakat bez příčiny. / Neslyšel jsem tě smát se pro nic. / . . . / Láska je, když nelze, nelze jinak.“
- Život proměněný ve zvyk je protikladem života. Básník se nejvíce bojí toho, že se i milostný cit změní ve zvyk: „A nepamatuji, že viděl bych tvou hlavu, / tu trapnou stálíci, / již nazýváme hlavou, / v hluboké hudbě kutálet se hrozně.“

Jan Skácel

- 1922 – 1989; velmi toužil po změně režimu, zemřel však 7. listopadu – deset dní před koncem komunismu
- Moravan, narozen ve Vnorovech, otec učitel
- studium v Břeclavi a poté v Brně
- vystudoval obor čeština, ruština, dějiny umění
- pracoval v *Rovnosti*, v *Československém rozhlasu* v Brně, redaktor *Hosta do domu*
- po roce 1970 striktní zákaz publikování, vydání až 1981

- stal se nejen brněnskou ikonou, Seifertovou rodinou byl osloven, aby promluvil nad hrobem Jaroslava Seiferta, obrovská pocta
- sbírka *Kolik příležitostí má růže* – moravská krajina, venkovské prostředí, velmi si vážil odkazů předků
- obrovská míra pokory (ve smyslu vážít si ostatních věcí, pokora před tajemstvím – má své kouzlo, cizí tajemství bychom měli ctít)
- morální autor, nepotřebuje věřit v boha, ale obstát sám před sebou a svým svědomím; ve svých verších nemá snahu moralizovat
- ticho, čas
- 60. léta: sbírky *Smuténka* a *Metličky* – přibývají motivy zmaru, bolesti (báseň *Hřbitov v prosinci*), smutné, nostalgické, „křehké“
- 70. a 80. léta: *Chyba broskví* – v samizdatu, pouze čtyřverší; *Oříšky pro černého papouška*, *Kdo pije potmě víno*
- smysl pro humor

Písničkáři

- striktně protirežimní, protestsongy, pronásledování, zatýkáni

Karel Kryl

- v emigraci neustále na cestách, vyčerpání
- po roce 1989 se vrátil, stále kritizoval, co se mu nelíbilo
- sklon k básnické karikatuře, satíře, ironii
- nebyl příliš dobrý zpěvák ani kytarista
- v roce 1994 umírá na infarkt
- *Bratříčku, zavírej vrátka* – LP
- *Kniška Karla Kryla* – kniha Krylových textů

Jaromír Nohavica

- námětem nejen politika, ale i válka a láska

Jaroslav Hutka

- hudebník, skladatel, esejista
- velmi melodické texty, mj. vychází z lidové tvorby (moravské lidové balady), ze sbírek Fr. Bartoše a Fr. Sušila
- postaveno na komice, humoru, nonsensu
- hudební sdružení Šafrán – volné seskupení hudebníků, kromě Hutky i Jiří Dědeček, Jan Burian, Vlasta Třešňák
- píseň *Náměšť*; LP: *Stůj, břízo zelená, Vandrovali hudci*

Vlastimil Třešňák

- zpěvák a spisovatel
- román *Klíč je pod rohožkou* – reakce na proměny po roce 89
- inspirací hospoda a cikánské písně
- často žil v maringotce
- folk-underground, kritika zakonzervovaných životních hodnot
- byl nucen emigrovat, následně žil ve Švédsku

Underground

- ani vnitřní ani vnější emigrace
- odlišný styl života, bohémové, bojovali proti režimu
- The Plastic People of the Universe (Milan Hlavsa), Pražský výběr (Michal Kocáb), Garáž, Vltava, DG307 (diagnóza 37 = modrá knížka; zdraví lidé v blázincích, aby nemuseli na vojnu)
- výsměch, vulgarismus, kritika přísluhovačství režimu
- na rozdíl od undergroundu v USA nebyl levicově orientován
- stejně jako v USA kromě silných osobností také řada lidí, kteří „nic neuměli“ a nechtělo se jim pracovat
- (příklon k rockové hudbě, nonkonformní, mimo kulturu)

Ivan Martin Jirous

- přezdívka Magor
- básník, teoretik, výtvarný kritik
- velmi pevné morální zásady, kontroverzní osobnost
- i po roce 1989 kritika
- vězněn za hanobení národa, ve vězení psal
- podílel se na samizdatové edici Vokno
- *Magorova summa* – sebráno třináct sbírek
- *Magorovy labutí písně* – psal ve vězení, propašováno přes dozorce; ironie, sarkasmus, černý humor, vulgarita (ne samoúčelná), expresivita výrazu, ostré výpady proti režimu, imaginární rozhovor s Bohem, každodenní vězeňská realita, vzpomínky na přátele venku
- *Magor dětem* – pohádky, které psal ve vězení a posílal svým dvěma malým dcerám

Egon Bondy

- vlastním jménem Zbyněk Fišer (STB si myslela, že jsou to dva různí lidé)
- pseudonym židovský – na protest komunistického antisemitismu
- básník, prozaik, filosof, marxista (proti kapitalismu, kritika priorit: zisku jako nejvyšší hodnoty)
- (film *Tři sezóny v pekle* – rozdílný konec)
- často pil s Bohumilem Hrabalem a Vladimírem Boudníkem
- Totální realismus: dotažené ke konkrétnosti, jasnosti, popisnosti
- báseň „*SSSR / se sesere*“; (to je celá báseň – pouze dva verše)
- filosofické výklady, např. *Buddha*
- próza *Invalidní sourozenci* – nese prvky Sci-fi
- zásadně proti rozdělení Československa, na protest se přestěhoval do Bratislavy
- silný kuřák, často si zapálil i v posteli – jednou uhořel

Jáchym Topol

- Revolver revue
- sbírka *Miluju tě k zbláznění* – obecná čeština, vulgarismy, bezútěšný stav jedince za normalizace, skličující pocity nesvobody
- talentovaný prozaik; romány *Sestra*, *Kloktat dehet*, *Anděl*

Jiří Hásek

- přídomek Krchovský (zdědil domek po babičce v Brně Komíně)
- kapela Krch-ov
- po celý život nepracoval
- vydán soubor básní

Česká próza po roce 1945

Ladislav Fuks

- oficiální autor
- prozaik, autor psychologické prózy
- texty založeny na zamlžování, nedořečenosti, složitém vrstvení významů; opakování, variace
- prolínání skutečnosti a snů, představ
- židovská tematika; přestože nebyl žid, dokázal se do osudů židů velmi dobře vcítit (homosexuál, stejně jako židům mu tedy hrozil koncentrační tábor)
- román *Pan Theodor Mundstock* – o židovi, který se rozhodne připravit na koncentrační tábor (drží hladovky, spí na dřevěné pryčně, nosí těžká břemena), je však sražen nákladním automobilem při cestě na seřadiště; hl. postava trpí schizofrenií – prolínání fantastního a reálného bez přechodů; zobrazuje, jak člověka ponižuje a pokřivuje diskriminace a strach; na osud se nikdy nelze zcela připravit
- *Spalovač mrtvol, Myši Natálie Mooshabrové* – prózy na hranici detektivky a hororu
- rozsáhlý postmoderní román *Vévodkyně a kuchařka* – historický, konec habsburské monarchie (od 1898), realita a fikce, horor a komika

Ota Pavel

- prozaik, novinář, reportér
- vlastním jménem Otto Popper
- jeden z nejvýznamnějších autorů sportovní beletrie u nás
- psal nejen faktograficky, ale dokázal vystihnout pravého sportovního ducha
- nejbližším útvarem mu byly povídky
- silný vztah ke sportu, přírodě, rybaření; trávil čas s excentrickým tatínkem Leo Popprem
- otec a oba bratři transportováni do Terezína (všichni se v pořádku vrátili); matka nebyla židovka, Ota byl malý (a žid pouze 2. kategorie)

- rodina se přejmenovala na Pavlovy (aby se vyhnuli problémům s antisemitskými komunisty)
- Ota absolvuje obchodní školu (otec nechtěl, aby z něj byl také prodavač)
- pracoval v rozhlasu, po vojenské službě do sportovního týdeníku Stadion, později týdeník Československý voják
- zakládá rodinu, dělá rozhovory s mnoha významnými sportovci (osobnost, morální hledisko, stinná stránka popularity – nové)
- jedinečný styl – autentický (uvěřitelný), zdánlivě nenáročný (ale ne pokleslý), mistr zkratky (v jediném souvětí „velká skutečnost“)
- postavy načrtnuty v hrubých obrysech, zbytek si vyvozuje čtenář z jejího jednání
- i vážná témata (např. židovská otázka) – nepateticky, nedramaticky, o vážných věcech se zmiňuje „mimochodem“
- povídky a reportáže se sportovního prostředí:
 - *Dukla mezi mrakodrapy* – tři roky dřiny fotbalového klubu Dukla, od neúspěchů po vítěznou cestu do USA, portrétuje klub jako celek, vychází ze sáhodlouhých rozhovorů s jednotlivými hráči
 - *Bedna plná šampaňského* – povídky o významných sportovcích své doby (např. Emil Zátopek)
 - novela *Pohádka o Raškovi* – vydáno posmrtně, skokan na lyžích Jiří Raška
 - projevuje se u něj maniodepresivní psychóza – trpěl tím, že dělá problémy svému okolí, uvažoval o sebevraždě; vždy mezi stále častějšími záchvaty intenzivně psal
- autobiografické povídky:
 - *Smrt krásných srnců* – osm povídek; zachycuje část dětství, válečná léta strávená v Buštěhradě; o tatínkovi, který před odchodem bratrů Jiřího a Huga zabije srnce, přestože je to pro něj velké morální dilema
 - *Jak jsem potkal ryby* – soubor povídek, tematicky podobný Smrti krásných srnců
 - *Jak šel táta Afrikou* – soubor povídek vydaný po smrti
- v 70. letech problémy s cenzurou
- propojení epického vyprávění s lyrickou přírodou
- opravdovost, otevřenost, upřímnost
- příběhy tragikomické – tragický tón a laskavý, mírný humor; z každého příběhu číší hluboká lidskost
- oficiální autor

- prozaik, novinář a sportovní reportér
- prózy s autobiografickými prvky z vlastního dětství, sportovní prózy
- z židovské rodiny, oba jeho bratři a otec byli transportováni, koncentrační tábor však přežili
- jako redaktor měl příležitost hodně cestovat
- propukla u něj maniodepresivní psychóza, zemřel na infarkt ve 42 letech
- *Smrt krásných srnců* – vzpomínky na dětství, život autorova otce Lea Poppera, svérázného židovského obchodníka (obdiv k otci – snílkovi a dobrodruhovi, který si v každé situaci věděl rady a nikdy neztrácel naději); s něhou vzpomíná na matku, statečnou ženu, jež dokázala s nadhledem přijímat různé otcovy výstřelky; jednoduše vyprávěné příběhy (i hovorový jazyk), útrapy války, ale také veselí a radosti; silný autorův vztah k přírodě, rybaření, sportu a rodné zemi
- *Jak jsem potkal ryby* – vzpomínková próza, zaměřená na rybaření

Bohumil Hrabal

- narozen v Brně, přestěhovali se do Nymburka
- nevlastní otec František Hrabal, později odmítl setkání se svým biologickým otcem
- maturita na reálce, studium na pf UK, kvůli okupaci dokončil až 1946
- dělník a výpravčí v Kostomlatech, pojišťovací agent, obchodní cestující, brigáník v oce-lárnách, balič starého papíru, kulisák
- spisovatel od roku 1964, po roce 1970 zakázána publikace, v roce 1975 sebekritika v časopise Tvorba, opět povolen
- přátelé s Vladimírem Boudníkem a Egonem Bondym
- manželka Eliška Plevová, děti neměli
- zdrojem inspirace strýc Pepin
- pábitel: člověk, kterého velmi baví život, okouzlení životem, do všeho je nadšený, vypravěč, o všem, co zažil vypráví, i když si toho spoustu domyslí, sám tomu věří
- vynikající vypravěč, zážitky z dětství, okupace, života v Praze i Polabí
- dům v Libni zbořen, kupuje chatu v Kersku, denně však dojíždí do Prahy do hospody
- povídky, novely
- záliba v groteskních situacích, nadsázce, neobvyklých povahách a šokujících nápadech
- díla triviální, ale zároveň kultivovaná, prvky slangu
- oficiální autor – bylo mu jedno, co s jeho díly cenzura udělá

- prozaik, básník, scénárista
- studium na právnické fakultě, pracoval v pivovaru, na železnici, po úrazu v ocelárnách jako balič starého papíru
- osobitý jazykový projev – střídání kultivované a „hospodské“ řeči, často metoda volného proudu vědomí (inspirace surrealismem) – nejlépe vidět v *Taneční hodiny*...
- *Perlička na dně, Pábitelé* – soubory povídek s postavami pábitelů
- pábitelé: lidé posedlí svými sny, hledají je v běžném životě; dokáže je udivit a zaujmout i ta nejobyčejnější věc
- novela *Taneční hodiny pro starší a pokročilé* – tvořená jedinou, stále znovu navazovanou a neukončenou větou, vypráví strýc Pepin, vyšla v největším nákladě, kontrast „vznešených“ a „nízkých“ pohnutek
- novela *Ostře sledované vlaky*
- novela *Obsluhoval jsem anglického krále* – hl. postava Jan Dítě, bývalý pikolík; satira věčné české přizpůsobivosti
- *Postřižiny* – první ze vzpomínkové trilogie Městečko u vody, vzpomínky na Nymburk, metoda volného proudu vědomí, mozaika postav, příběhů, jeden asociuje druhý
- povídková sbírka *Slavnosti sněženek* – Kersko a jeho obyvatelé
- próza *Příliš hlučná samota* – tři verze: veršovaná, prozaická, prozaická s prvky lyrismu; opakující se motivy, autor vzděláván proti své vůli – nosí si domů knihy, které je mu líto slisovat

Arnošt Lustig

- český židovský spisovatel, scénárista, novinář, pedagog, publicista světového významu, autor celé řady děl s tématem holocaustu
- narozen v Praze, deportován do Terezína, koncentrační tábory Osvětim, Buchenwald
- při transportu do Dachau uprchl
- přišel o téměř celou svou rodinu – silně autobiografické a monotematické dílo, tvorba se zabývá zážitky a židovskou tematikou
- vyslán do Izraele Československým rozhlasem, Lidovými novinami, . . . jako dopisovatel izraelsko-arabské války
- reportér a režisér, redakce týdeníku, scénárista, člen prezidia Svazu čs. spisovatelů
- ČSR opouští 1968 kvůli vpádu vojsk Varšavské smlouvy
- emigrace do Jugoslávie, žil v Izraeli
- přednášel film, literaturu a scenáristiku na Washingtonské univerzitě

- (šéfredaktor Playboye)
- témata: tragické osudy Židů, holocaust, vlastní zážitky z koncentračních táborů, vytržení ze známého prostředí a umístění do něčeho, čemu je těžké uvěřit, že existuje; člověk v mezní situaci
- v próze hledá smysl lidství a podstatu lidského bytí
- dílo je i ve světě vysoce ceněno jako jeden z nejpůsobivějších obrazů holocaustu
- trápily je výčitky, že cítili úlevu, když se při vyvolávání čísel do plynu nedostali oni, ale někdo jiný
- př.: dívka zatají, že je židovka, aby se dostala do nevěstince, protože prostitutky dostávají větší příděly jídla, mýdlo a teplou vodu – větší šance na přežití
- autor má pochopení, nikoho neodsuzuje
- Romány: *Krásné zelené oči*, *Zloděj kufříů*
- Novely: *Dita Saxová*, *Modlitba pro Kateřinu Horowitzovou*
- Povídkové soubory a povídky: *Noc a naděje*, *Démanty noci*
- psychologická novela *Modlitba pro Kateřinu Horowitzovou*: napsána během jediné noci, podle skutečných událostí z roku 1943
- styl: o velmi vážných věcech píše jakoby mimochodem – sděluje je civilně, nepateticky, ponechává notnou dávku tajemství, čtenář si řadu věcí domyslí; konfrontace reality a iluze, vnější dějovost potlačena, přesto se jedná o velmi silné prózy
- dobří přátelé s Otou Pavlem
- původně nechtěl psát o tom, co zažil; studenti mu však říkali, aby své zkušenosti co nejvíce předával dál, aby posloužily jako varování, aby se na nic nezapomnělo; sám to shledal užitečným

Vladimír Páral

- dosud žijící autor
- syn důstojníka
- VUT, potom v Pardubicích – chemie; promítá se do tvorby
- žije střídavě v Praze a v Mariánských Lázních
- od počátku tvorby se projevil jako vyzrálý autor
- specifický styl: hutné, heslovité vyjadřování, používání zkratk, závorek, bezspojčně připojené a neslovesné věty, expresivní slovní zásoba, podněcující obraznost
- tvorba od nekompromisní satiry po triviální prózu (kvůli režimu)

- lokalizace děje do ústí nad Labem a tamních chemických provozů
- časté téma: život ve stereotypu, snaha uniknout každodennosti (často absurdním způsobem)
- tvorba má sestupný charakter
- redukce postav na osobité typy, zbaveny psychologie a sebereflexe
- realizace postav skrze atraktivně fabulovaný příběh psaný s humorným, ironickým až moralistním nadhledem
- stereotyp – odcizující prvek charakterů ve vztazích ⇒ nevěra
- ústí do nového stereotypu, poznání, že změna je nemožná
- *černá pentalogie* – pět děl, neutěšené, depresivní: *Veletrh splněných přání*; *Soukromá vichřice*; *Katapult* – několik milenek, nakonec se rozhodne vrátit za svou ženou, smrt, bezvýhodnost situace; *Milenci a vrazi*; *Profesionální žena* – parodie na seriál
- *bílá pentalogie* – optimistická, dosud nepsané jen čtyři: román *Muka obraznosti* – nejautobiografičtější, hrdinou mladý inženýr chemie, poprvé nastupuje do práce; *Mladý muž a bílá velryba*
- *Pokoušení A-ZZ* – příběh čtyřčlenné skupiny Pražanů 21. století, kteří byli vybráni k setkání s mimozemskou civilizací a dostávají se do pokoušení zaprodat zbytek lidstva výměnou za luxusní život
-

Josef Škvorecký

- prozaik, básník, literární kritik, překladatel (anglické a americké literatury)
- vystudoval angličtinu a filosofii na UK
- po absolvování vojenské služby redaktorem Státního nakladatelství krásné literatury, hudby a umění
- s manželkou Zdenou Salivarovou založil v Torontu exilové nakladatelství '68 Publishers
- v tvorbě hraje velkou roli jazz
- zemřel 3. ledna 2012 (87 let)
- román *Zbabělci* – generační pocity maloměstské mládeže v posledních dnech 2. sv. války; depatetizace konce války a osvobození, kritika maloměšťáctví a přizemnosti některých odbojářů (zbytečná smrt některých obyvatel, brutální vraždění zajatých esesáků); zpočátku velmi kritizováno, později „důkaz modernosti české poválečné prózy“; často považováno za nejkvalitnější Škvoreckého dílo
- povídkový soubor *Sedmiramenný svícen* – židovské motivy
- román *Lviče* – detektivní zápletka, otázka nepostižitelnosti zločinu

- *Tankový prapor* – próza z vojenského prostředí, opět postava Daniela Smiřického
- *Mirákl* – srovnání katolické víry a komunismu (podobné ve chvíli, kdy hnutí nestojí na okraji jako bojovník, ale stává se mocenskou silou)

Václav Havel

- básník, esejista, dramatik, bojovník za lidská práva, disident, prezident
- narozen 5. října 1936 ve významné pražské rodině, dětství v rodinném domku u Tišnova (dědeček nechal postavit Lucernu); jeho bratr: vědec
- z kádrových důvodů neumožněno pokračovat ve studiu; obor chemický laborant; večerní gymnázium; EF ČVUT – po dvou letech opouští
- po vojně jako jevištní technik v Divadle ABC, první hry: Divadlo Na Zábradlí; dálková studia na DAMU; časopis Tvář
- 60. léta: píše hry k podnícení sebeuvědomění Čechoslováků (*Zahradní slavnost*); projev na 4. Sjezdu československých spisovatelů (spolu s např. Kunderou ze sjezdu vykázán, později vyloučen ze svazu spisovatelů) – obhajoba svobody projevu; předseda vytvořeného Kruhu nezávislých spisovatelů; člen Klubu angažovaných nestraníků
- 70. léta: otevřený dopis Husákovi (v té době tajemník UVKSČ) – v ústavě i v té době: demokratický stát, svoboda projevu, shromažďování – nebylo však zohledňováno; Charta 77 (1977 – požadavek dodržování ústavy, listiny základních práv a svobod); 1979 – zakládá Výbor na obranu nespravedlivě stíhaných; za své aktivity a názory třikrát vězněn režimem (celkem téměř 5 let)
- 80. léta: nárůst nespokojenosti občanů s represemi totalitního systému; 17. listopad – tvrdé potlačení studentské manifestace; Občanské fórum, Havel hlavní představitel; po abdikaci Husáka je 29. 12. 1989 zvolen československým prezidentem

Dílo:

- poezie, publicistika, esejistika, divadelní hry (význam jazyka)
- poezie: především 60. léta, Básně a strojopisné kaligrafy; sbírka *Antikódy*
- divadlo: *Zahradní slavnost* – Hugo Pludek – oportunismus, přizpůsobení se prostředí; jazyk složen z bezvýznamných frází *Vyrozumění* – byrokracie, řídicí aparát, Ptydepe a Chorukor *Žebrácká opera* od 70. let Havlovy hry vychází pouze v zahraničí Trojice autobiografických her: *Audience*, *Vernisáž*, *Protest*: hl. hrdina pronásledovaný spisovatel Ferdinand Vaněk (Havel) Havle měl možnost psát posudky STB sám na sebe (sládkovi se je psát nechtělo) *Largo Desolato* *Odcházení* (2007) – po skončení politické kariéry, korupce
- díla vycházela v cizině – plat ve valutách, podpora lidí ze zahraničí (humor: Mercedes parkoval před budovou výboru)